

A Régiók Bizottsága véleménye az európai gazdasági fellendülés terve, valamint a regionális és helyi önkormányzatok szerepe

(2009/C 200/04)

A RÉGIÓK BIZOTTSÁGA

- üdvözli Barroso elnöknek a 2009. április 2-i londoni G–20-csúcson kinyilvánított világos üzenetét, melyben aláhúzza a gazdaságélénkítés öt összehangolt lépése – a pénzügyi ösztönzők világszintű összehangolása, tartós kereslet teremtése bizalomösztönzők révén, a globális irányítás ösztönzése iránti igény, a kereskedelemösztönzők, valamint a fejlesztést és az éghajlatváltozást érintő ösztönzők – jelentőségét;
- tekintettel arra, hogy a válság várhatóan eltérő hatást gyakorol a különböző régiókra, a javasolt intézkedések kapcsán kiemeli a területi kohézió céljának fontosságát a munkahelyek megőrzésében és teremtésében, illetve a gazdasági tevékenység ösztönzésében;
- támogatja az Európai Unió megközelítését, amely a gazdasági fellendülés szükséges nagymértékű támogatását a vásárlóerő élénkítése és a lisszaboni stratégia fő területeire (versenyképesség és innováció, fenntartható fejlődés, társadalmi kohézió) vonatkozó intézkedések révén konkretizálja.

Előadó: Dietmar BROCKES (DE/ALDE), Észak-Rajna–Vesztfália tartományi gyűlésének tagja

Referenciaszöveg

„A Bizottság közleménye az Európai Tanácsnak: Az európai gazdasági fellendülés terve”

COM(2008) 800 végleges

I. ÁLTALÁNOS MEGJEGYZÉSEK

A RÉGIÓK BIZOTTSÁGA

1. komoly aggodalommal szemléli a gazdasági helyzet gyors ütemű romlását az EU tagállamaiban, valamint a tagállami régiókban és önkormányzatokban, továbbá azt a tény, hogy a válság az egész világgazdaságra igen nagy hatással van;

2. örömmel veszi, hogy az Európai Bizottság a globális pénzügyi és gazdasági válságra válaszul gyorsan összeállított egy gazdaságélénkítő csomagot, ugyanakkor megjegyzi, hogy a csomag alapját képező gazdasági előrejelzéseket a helyzet alakulásának megfelelően azóta már negatív irányba módosították;

3. üdvözli Barroso elnöknek a 2009. április 2-i londoni G–20-csúcson kinyilvánított világos üzenetét, melyben aláhúzta a gazdaságélénkítés öt összehangolt lépése – a pénzügyi ösztönzők világszintű összehangolása, tartós kereslet teremtése bizalomösztönzők révén, a globális irányítás ösztönzése iránti igény, a kereskedelemösztönzők, valamint a fejlesztést és az éghajlatváltozást érintő ösztönzők – jelentőségét;

4. hangsúlyozza, hogy a világméretű pénzügyi és gazdasági válság a piacgazdaság erőpróbáját jelenti; ezért arra szólítja fel mindazokat, akik felelősséget viselnek a gazdasági szférában, hogy eltökélten és higgadtan reagáljanak a válságra, és jó példával elől járva öntsenek bátorságot a polgárokba;

5. élesen bírálja a pénzügyitőke-ágazat mértékvesztését, amelyről a tőkeáttétel és az olyan derivatívák használata tanúskodik, mint például a strukturált hiteltermékek (CDO), az eszközfedezettű értékpapírok vagy a mulasztási csereügyletek. Bírálja egyben a nemzeti, európai és nemzetközi felügyeleti hatóságok és intézmények részéről az ellenőrzés hiányát és a pénzügyi szabályozás gyengeségét;

6. kéri az Európai Bizottságot és a tagállamokat, hogy az új pénzügyi világrendről szóló elkövetkező viták során a teljes pénzügyi rendszer (ezen belül a beruházási banki tevékenység, a fedezeti alapok és a magántőke-alapok) alapos és hatékony átalakítását szorgalmazzák. Ennek a következőkre kell kitérnie:

– a közvetítő bankok (conduit banks) rendszerének megszüntetése, és a pénzügyi intézményeket illetően a válságbiztos sajtótőkekvóták kötelező meghatározása,

– az olyan derivatívák megtiltása, amelyek szerkezetükből adódóan nem szabályozhatók, vagy a szabályozás ellenére beláthatatlan rendszerkockázatokat rejtenek magukban,

– a pénzügyi ágazatban a rendszerkockázatokat támogató ösztönzőrendszerek (bónuszok, adókedvezmények stb.) megfékezése,

– nyilvános statútum a hitelminősítő ügynökségek számára, valamint nemzetközileg szervezett ellenőrzésük;

7. minden eddiginél jobban meg van győződve arról, hogy a pénzügyi ágazat a reálgazdaságot, a reálgazdaság pedig az embe- reket kell, hogy szolgálja. Úgy véli, hogy ki kell bővíteni különösen a Bazel II megállapodás szerinti szabályok ellenőrzését a pénzügyi rendszer valamennyi szereplőjére, bevonva a fedezeti alapokat, a magántőkealapokat és egyéb nem szabályozott pénzügyi konstrukciókat is;

8. a globális pénzügyi ágazat strukturális és alapvető reformját éppen olyan fontosnak tartja, mint a jelenlegi gazdasági válság nyomán az EU és a tagállamok által hozott gazdaságélénkítő intézkedéseket; a pénzügyi piacokba vetett bizalom újjáéledése ugyanis megakadályozhatja, hogy a piacgazdaság mint olyan tartósan elveszítse hitelét. A bizalmat csak a pénzügyi piacok zavarainak világos, hatásos, érthető és jól kommunikált kiigazítása állíthatja helyre;

9. úgy véli, hogy különleges idők különleges intézkedéseket követelnek meg; most a gyors cselekvés, a bevett gondolkodási sablonok mellőzése és a maastrichti kritériumok átdolgozott formájukban való betartása a fontos; ezenkívül rugalmasabban kell alkalmazni a Stabilitási és Növekedési Paktumnak az államháztartásra (államadósság és költségvetési hiány) vonatkozó kritériumait;

10. tekintettel arra, hogy a válság várhatóan eltérő hatást gyakorol a különböző régiókra, a javasolt intézkedések kapcsán kiemeli a területi kohézió céljának fontosságát a munkahelyek megőrzésében és teremtésében, illetve a gazdasági tevékenység ösztönzésében;

11. megjegyzi, hogy a közszolgáltatások – amelyektől a legközvetlenebbül függ, hogy a lakosság mennyire képes megbirkózni a gazdasági világválsággal – nagy részét a tagállamok, valamint ezek helyi és területi önkormányzatai által nyújtott szolgáltatások teszik ki, ám a tagállamokban bevezetett jelentős költségvetési korlátozások következtében az önkormányzatok csak korlátozott mértékben tudják funkcióikat ellátni. A jogállamiság elveit azonban még e körülmények között is meg kell őrizni az Európai Unió egészében és minden tagállamban, hiszen ezek jelentik a polgárok közhatalom iránti bizalmának az alapját;

Az európai gazdasági fellendülés terve általános értékelésének tekintetében

12. üdvözli, hogy az Európai Bizottság gyorsan és határozottan kidolgozta az európai gazdasági fellendülés tervét a gazdasági hanyatlás megállítása érdekében;

13. hangsúlyozza, hogy az uniós tagállamoknak a jelenlegi válságban közösségként kell fellépniük, és nem szabad visszaesniük nacionalista és protekcionista magatartásformákba;

14. ezért kiemeli a szoros uniós koordináció és egy határozottan európai megközelítés jelentőségét, amely közös cselekvési keretet ad az olyan nemzeti intézkedéseknek, amelyek illeszkednek az egyes tagállamok gazdasági helyzetéhez és állami költségvetéseik lehetőségeihez; meg van győződve róla, hogy az, hogy néhány tagállam kormánya ellehetetleníti a helyi önkormányzati szektor alapvető funkcióit, jelentős mértékben csökkenti konkrétan e tagállamok, szélesebb értelemben pedig az egész Európai Unió képességét arra, hogy elérje a lisszaboni célokat, és mélyíti a különböző európai régiók fejlettsége közötti egyenlőtlenségeket;

15. támogatja az Európai Bizottság által előterjesztett, energiába és szélessávú infrastruktúrába való beruházásról szóló javaslatokat, melyek az európai gazdasági fellendülés Európai Tanács által 2008 decemberében és 2009 márciusában elfogadott tervének keretébe illeszkednek. Úgy véli azonban, hogy mind az Európai Bizottság mozgásterének korlátozottsága az EU költségvetésében szereplő, el nem költött pénzeket illetően, mind pedig a tagállamokkal az ilyen pénzek felhasználásáról folytatott igen hosszú tárgyalások – ahogy az RB a költségvetés félidős felülvizsgálatáról szóló véleményében ⁽¹⁾ is hangsúlyozta – még inkább szükségessé teszik az EU költségvetésének strukturális reformját és különösen annak rugalmasabbá tételét;

16. támogatja az Európai Unió megközelítését, amely a gazdasági fellendülés szükséges nagymértékű támogatását a vásárlóerő élénkítése és a lisszaboni stratégia fő területeire (versenyképesség és innováció, fenntartható fejlődés, társadalmi kohézió) vonatkozó intézkedések révén konkretizálja;

17. üdvözli a március 19–20-i Európai Tanács elkötelezettségét a növekedést és munkahelyteremtést célzó megújított lisszaboni stratégia iránt, és hangsúlyozza a 2010 utáni időszakra vonatkozó növekedési és munkahely-teremtési stratégián végzett jelenlegi munka nagymértékű aktualitását. Ennek kapcsán emlékeztet arra, hogy a Régiók Bizottsága úgy határozott, hogy konzultációt indít a helyi és regionális önkormányzatok bevonásával a növekedést és munkahelyteremtést célzó stratégia 2010 utáni jövőjét illetően ⁽²⁾.

18. üdvözli, hogy a március 19–20-i Európai Tanács határozottan elismerte, hogy kiemelten fontos a válság szociális hatásainak kezelése „a foglalkoztatás ösztönzése – különösen az új munkahelyekhez szükséges új készségek megszerzésének előmozdítása révén”, hangsúlyozva: lényeges, hogy „a szolidaritásra építsünk, és a szociális védelmi rendszerek számára lehetővé tegyük, hogy teljes mértékben betölthessék automatikus stabilizáló szerepüket” (a következtetések 19. pontja);

19. sajnálatát fejezi ki amiatt, hogy az Európai Tanács legutóbbi, 2009. március 19–20-i ülésén nem ismerte el kifejezetten a helyi és regionális önkormányzatoknak a gazdasági válság leküzdésében játszott szerepét;

20. sürgeti az Európai Bizottságot, hogy a nemzetközi tárgyalások során szálljon síkra a globális pénzügyi rendszerek fenntartható átrendezéséért és stabilizálásáért;

21. úgy véli, hogy a közbeszerzési beruházásokra és a pénzügyi ösztönzőkre irányuló programoknak – amelyek célja a gazdasági fellendülés támogatása – egyben az alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaságra történő áttéréshez is hozzá kell járulniuk. Kéri továbbá az Európai Bizottságot és a tagállamokat, hogy gazdaságélénkítő terveiket és programjaikat ennek megfelelően alakítsák ki. Az EU 2012 utáni éghajlatvédelmi céljait nem szabad megkérdőjelezni a jelenlegi pénzügyi válság miatt;

22. felszólítja a tagállamokat, hogy gyorsan dolgozzanak ki nemzeti gazdaságélénkítő terveket, és az ezek pénzügyi megvalósításához szükséges eszközöket bocsássák rendelkezésre, amennyiben még nem léteznek ennek megfelelő programok;

23. elengedhetetlennek tartja, hogy a nemzeti gazdaságélénkítő tervek kidolgozásakor gondosan értékeljék, hogy a javasolt gazdasági intézkedések hosszú távon hogyan hatnak az ország gazdasági és társadalmi helyzetére. Az átgondolatlan intézkedések, még ha egy csekély megtakarítást eredményeznek is, több veszteséget okozhatnak, mint amennyi hasznot hajtanak, és ezek a veszteségek hosszú távon még növekedhetnek is; fordítva pedig, az eladósodásnak az állami költségvetések mozgásterére gyakorolt hatásait is figyelembe kell venni; ezért meg kell vizsgálni minden egyes kiadás szükségességét és gazdaságosságát;

24. sürgeti, hogy az európai strukturális alapokat gyorsan vessék be a beruházások felgyorsítása és az európai infrastruktúra korszerűsítése céljából;

25. sürgeti az Európai Bizottságot és a tagállamokat, hogy tegyenek javaslatokat az uniós strukturális alapok rugalmasságának fokozására, ami segíti az állami és magánszféra általi közös finanszírozáshoz való hozzáférésben jelenleg tapasztalható nehézségek megoldását;

26. arra kéri az Európai Bizottságot, hogy vizsgálja meg, a pénzügyi-gazdasági és a mérlegügyi szempontból releváns szabályozásnak a válságot a jelenlegi körülmények között esetlegesen súlyosbító mechanizmusai rövid távon hogyan ellensúlyozhatók mentességi szabályokkal;

⁽¹⁾ CdR 16/2008 fin.

⁽²⁾ <http://www.cor.europa.eu/pages/EventTemplate.aspx?view=folder&id=bb54a097-28c8-4025-88cc-b9f8a63caeb7&sm=bb54a097-28c8-4025-88cc-b9f8a63caeb7>.

27. arra kéri a tagállamokat, különösen az euróövezet tagjait, hogy tárják fel egy átfogó európai kölcsön lehetőségét, és bármilyen egyéb olyan lehetőséget, amelyre valamennyi tagállam közösen vállal garanciát;

28. támogatja az Európai Bizottságnak azt az új javaslatát, hogy az Európai Globalizációs Alkalmazkodási Alapot (EGAF) tegyék rugalmasabbá, hogy ezt az eszközt hatékonyan fel lehessen használni a válság negatív munkaerő-piaci hatásainak enyhítésére. Emlékeztet ebben az összefüggésben arra, hogy már az EGAF-ról szóló eredeti, 2006-os véleményében ajánlott számos olyan változtatást, amelyet most az Európai Bizottság javasol, és üdvözli, hogy ezeket az ajánlásokat most beépítették;

A gazdasági válság regionális és helyi vetülete

29. utal arra, hogy számos, az állami, polgárközeli infrastruktúra fejlesztésére irányuló és egyéb fejlesztési projektet az illetékes önkormányzatok valósítanak meg regionális és helyi szinten; ez utóbbiak a közkiadások egyharmadáért és az állami beruházások kétharmadáért felelősek az EU-ban;

30. szeretné felhívni a figyelmet arra, hogy az utóbbi években számos helyi és regionális önkormányzat kötött létfontosságú infrastruktúrákat illetően határokon átnyúló lízingmegállapodásokat, amelyek közül sok most veszélybe került a pénzügyi válság miatt és amiatt, hogy számos ilyen megállapodás hiányos információkon alapult. Sok ilyen rendszer még mindig számszerűsíthetetlen pénzügyi és jogi kockázatokat hordoz, így összehangolt lépések válhatnak szükségessé a problémáik által okozott, a polgároknak nézve potenciálisan nagyon káros következmények korlátozása érdekében;

31. sürgeti a Tanácsot, az Európai Bizottságot és a tagállamokat, hogy vegyék figyelembe a helyi és regionális önkormányzatok fontos szerepét a gazdasági és pénzügyi válság leküzdésében; és felszólítja a tagállamokat, hogy kerüljék a gazdasági válság miatt már amúgy is a bevételek csökkenésével küzdő helyi önkormányzati szektor költségvetésének közvetlen csökkentését;

32. felhívja a figyelmet arra a több tagállamban tapasztalható helyes gyakorlatra, hogy a gazdasági helyzetből függetlenül módot találnak arra, hogy további kölcsönökkel és megnövelt finanszírozással támogassák a helyi önkormányzatokat, tekintetbe véve, hogy nagyobb szükségük van a közszolgáltatásokra;

33. aggodalmát juttatja kifejezésre azzal kapcsolatban, hogy a múltban megvalósított konszolidációs erőfeszítések, amennyiben az állami nettóberuházások kárára mentek, csökkentették az állami tulajdonban lévő tőkeállományt; ezért jelenleg szükség van arra, hogy pótoljuk az állami beruházásokat elsősorban helyi és regionális szinten, és beruházzunk az állami infrastruktúrába: utakba, óvodákba, iskolákba, felsőoktatási intézményekbe, kórházakba, a szélessávú kapcsolatok kiépítésébe vagy az energiahatékonyságba; fordítva pedig, fokozni kell a konszolidációs erőfeszítéseket a fogyasztói kiadások terhére az adósságok elkerülése érdekében, és hogy megőrizzük a mozgásteret a jövő generációk számára;

34. kéri az Európai Bizottságot, hogy terjesszen elő javaslatot a mikrohitelnyújtás szabályozására az EU-ban. A javaslatnak a mikrohitelnyújtás keretfeltételeinek olyan módon való kialakítására kellene törekednie, hogy elkerülhető legyen a versenytorzulás, és könnyebb legyen határokon átnyúló hozzáférést biztosítani a mikrohitelhez és az uniós költségvetésből való társfinanszírozáshoz. Ebben az összefüggésben támogatja az Európai Bizottság és az Európai Beruházási Bank által 2008 szeptemberében meghirdetett JASMINE kezdeményezést;

A regionális és helyi önkormányzatok hozzájárulása a válság leküzdéséhez

35. hangsúlyozza, hogy a szubszidiaritás elvével összhangban a gazdaság fellendítését célzó intézkedéseket az EU valamennyi regionális szintjén meg kell hozni; erre elvben az olyan intézkedések alkalmasak, amelyek hamar végrehajthatók a kereslet gyors élénkítése érdekében; az uniós támogatások előzetes kifizetése például hasznos lenne az intézkedések végrehajtásának gyors megkezdéséhez;

36. megjegyzi, hogy az intézkedéseknek hosszú távon is ésszerűeknek és a lisszaboni stratégia értelmében hatékonyaknak kell lenniük; nemcsak maguknak az intézkedéseknek, hanem a járulékos költségeknek is finanszírozhatóknak kell lenniük;

37. sürgeti az Európai Bizottságot, hogy egyszerűsített és rugalmas közbeszerzési eljárásokat tegyen lehetővé különösen a regionális és helyi önkormányzatok számára a kisberuházások területén, annak érdekében, hogy a pénzügyi eszközök gyorsan felhasználhatók legyenek, illetve a kvk-k és kisipari üzemek gyorsabban jussanak a szerződésekhöz, és így megőrizhessék a munkahelyeket;

38. üdvözli, hogy az Európai Bizottság javaslatokat terjesztett elő a strukturális alapok eszközeinek gyorsított és könnyített tagállami felhasználására; az infrastrukturális projekteket csak akkor lehet a strukturális alapok eszközeivel gyorsan végrehajtani és kifizetni, ha ezen a téren jelentős egyszerűsítéseket sikerül megvalósítani;

39. hangsúlyozza, hogy az Európai Bizottságnak fokoznia kell az e téren tett erőfeszítéseit, és adott esetben tervbe kell vennie a kohéziós politika intézményi keretének tágabb körű felülvizsgálatát, végrehajtási folyamatainak (irányítás, nyomon követés, ellenőrzés) egyszerűsítése és rugalmasabbá tétele érdekében, hogy a beruházások számára vonzóvá váljon, és azok lényegesen felgyorsuljanak;

40. az Európai Bizottság közreműködését és támogatását kéri annak a kérdésnek a megválaszolásában, hogy a pénzzűkében levő önkormányzatok miként vehetnek részt – a kohéziós célkitűzések jegyében is – a programokban. Meg kell fontolni, hogy ki kell-e dolgozni új társfinanszírozási arányokat azzal a céllal, hogy az uniós finanszírozás igénybevétele könnyebbé váljon;

41. ezért arra kéri az Európai Bizottságot, hogy intézkedésekkel támogassa a helyi és regionális önkormányzatokat és a kvk-ot a közös finanszírozáshoz való könnyebb hozzáférésben, amennyiben szükséges. Habár üdvözli az uniós projektek előfinanszírozásának növelésére irányuló kezdeményezést, az alapvető társfinanszírozás biztosításában jelenleg tapasztalható nehézségek korlátozni fogják a gyakorlati lehetőségeket;

42. hangsúlyozza, hogy helyi és regionális szintű, különleges támogatási intézkedések kidolgozását kellene mérlegelni az olyan régiók számára, ahol a leggyorsabban nő a munkanélküliség. Ebben az összefüggésben meg kellene fontolni a regionális rendelkezési állami támogatások térképének lehetséges felülvizsgálatát;

43. sürgeti, hogy az intézkedéseket úgy válasszák meg, hogy azok a kis- és középvállalkozásoknak kedvezzenek;

44. elvárja, hogy az Európai Bizottság a pénzügyi válságot figyelembe véve számítsa ki a támogatások határértékeit a kis- és középvállalkozásoknak nyújtott kezességvállalások során. Mindezekelőtt azt javasolja, hogy soron kívül, sürgősen erősítsék meg és lássák el forrásokkal a kölcsönös kezesség és kockázati tőke rendszereit, hogy a kkv-k könnyebben jussanak megfelelő finanszírozáshoz, különösen az őket fokozottan sújtó jelenlegi válsághelyzetben;

45. elengedhetetlennek tartja a szakképzési és képzési intézkedések átfogó támogatását, és arra kéri az Európai Bizottságot, hogy fontoljon meg javaslatokat a rugalmasság fokozására, aminek eredményeképpen a regionális fejlesztési programok átcsoportosíthatják kiadásait, és támogathatják az Európai Szociális Alap prioritásait, például az átképzést és a munkanélküliség csökkentését;

46. olyan jól bevált eszközökre utal, mint a tanácsadási kínálatok, hálózatépítés vagy a nehézségekkel küzdő vállalatok hatékony támogatását szolgáló információs központok; az intézkedések középpontjában elsősorban olyan kis- és középvállalkozásoknak kellene állniuk, amelyeket, bár biztos alapokkal rendelkeznek, elért a gazdasági válság; éppen ezek a vállalkozások fognak majd a válság leküzdése után a fellendülés megszilárdításához hozzájárulni;

47. sürgeti az Európai Bizottságot, hogy júniusban vonjon előzetes mérleget, és vizsgálja meg az eddig mind közösségi, mind tagállami szinten alkalmazott intézkedések hatékonyságát, valamint egy újabb terv szükségességét;

48. javasolja, hogy a régiók az intézkedések végrehajtását a legjobb gyakorlatok megközelítésének keretében értékeljék;

49. megbízza elnökét, hogy jelen állásfoglalást továbbítsa az Európai Bizottságnak, az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak és az EU soros elnöki tisztét betöltő tagállamnak.

50. felhívja az Európai Bizottság figyelmét, hogy szükség van arra, hogy valamennyi tagállam biztosítsa a Helyi Önkormányzatok Európai Chartájának feltétel nélküli betartását.

Kelt Brüsszelben, 2009. április 22-én.

a Régiók Bizottsága elnöke
Luc VAN DEN BRANDE